

STORTINGET

Innst. 486 S

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
fra arbeids- og sosialkomiteen

Dokument 8:174 S (2024–2025)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om
Representantforslag fra stortingsrepresentantene
Mímir Kristjánsson, Marie Sneve Martinussen,
Sofie Marhaug og Hege Bae Nyholt om å forby inn-
leie

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om forbud mot innleie av arbeidskraft fra virksomheter som ikke er produksjonsbedrifter.
2. Stortinget ber regjeringen som et strakstiltak fremme forslag om et forbud mot innleie av arbeidskraft fra virksomheter som ikke er produksjonsbedrifter, på byggeplasser i Stavanger, Trondheim og Bergen.
3. Stortinget ber regjeringen foreta en grundig og helhetlig gjennomgang av arbeidsmiljølovens bruk av begrepet 'tariffavtale' og 'tillitsvalgt'. I arbeidsmiljøloven og i annet relevant regelverk skal 'tariffavtale' gjennomgående henvise til tariffavtale med fagforening med innstillingsrett, og 'tillitsvalgt' skal henvise til tillitsvalgte med reelle rettigheter etter hovedavtaler, i tråd med LOs krav. Regjeringen bes komme tilbake til Stortinget med nødvendige forslag som sikrer dette.
4. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en egen omgåelsesregel i arbeidsmiljøloven, slik Fougnerutvalget foreslo, slik at praksiser som strider mot lovens formål, fanges opp i større grad enn i dag.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens behandling

Komiteen ba i brev av 11. april 2025 om statsrådets vurdering av forslaget. Statsrådets svarbrev av 24. april 2025 følger vedlagt.

Som ledd i komiteens behandling av representantforslaget ble det åpnet for skriftlige innspill.

Sakens dokumenter er tilgjengelige på sakssiden på stortinget.no.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Tone E. Berge Hansen, Per Vidar Kjølmoen, Torbjørn Vereide og Bente Irene Aaland, fra Høyre, Henrik Asheim, Anna Molberg og Aleksander Stokkebo, fra Fremskrittspartiet, Alf Erik Bergstøl Andersen og Dagfinn Henrik Olsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Kirsti Bergstøl og lederen Freddy André Øvstegård, fra Senterpartiet, Stian Bakken, og fra Rødt, Emma Watne, viser til Representantforslag 174 S (2024–2025) fra representanter fra Rødt om å forby innleie.

Komiteen vil påpeke at det er bred politisk enighet om et velorganisert og trygt arbeidsliv der hele, faste og direkte stillinger er den klare hovedregelen. Et slikt arbeidsliv gagnar både arbeidstakerne, virksomhetene og

samfunnet for øvrig. Et velorganisert arbeidsliv er en forutsetning for et trygt familieliv.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, viser til at det direkte ansettelsesforholdet mellom bedrift og arbeidstaker har store fordeler, fordi det skaper bedre grunnlag for samarbeid, rekruttering og løpende forbedring av arbeidsprosesser i bedriften. For å bygge opp om direkte ansettelser (topartsforholdet) mellom arbeidsgiver og arbeidstaker har stortingsflertall og ulike regjeringer tatt initiativ til en rekke innstramminger i adgangen til å leie inn arbeidsfolk fra bemanningsforetak de senere årene.

Flertallet viser til at ved Stortingets behandling den 4. juni 2018 av Innst. 355 L (2017–2018), jf. Prop. 73 L (2017–2018) Endringer i arbeidsmiljøloven (fast og midlertidig ansettelse og innleie fra bemanningsforetak), var det en felles forståelse av at arbeidsmiljøloven § 14-12 andre ledd innebærer et krav om at det i produksjonsvirksomheter hvor tidsbegrenset innleie skal skje, må være skriftlig avtale mellom tillitsvalgt i fagforening med innstillingsrett og innleievirksomhetens ledelse.

Med virkning fra 1. januar 2019 ble arbeidsmiljøloven § 14-12 andre ledd endret slik at det ble krav om at innleievirksomheten må ha tariffavtale med fagforening med innstillingsrett.

Flertallet vil påpeke at ved behandling av Innst. 73 S (2023–2024), jf. Representantforslag 251 S (2022–2023) om å tette smutthull i innleieregelverket ved å presisere begrepet tillitsvalgt i arbeidsmiljøloven, ble alle utenom Høyres og Fremskrittspartiets medlemmer enige om:

«at skjerpingen av § 14-12 andre ledd i 2019 – med krav om at virksomhetene må ha tariffavtale med fagforening med innstillingsrett – innebar en styrking av tillitsvalgtes og fagforeningenes rolle og det organiserte arbeidslivet. Det var aldri intensjonen å legge til rette for at fagforeningstillitsvalgte bevisst skulle forbigås i tariffbundne bedrifter.»

Det samme flertallet mente at:

«... det er tydelig at det er fagforeninger med innstillingsrett og deres tillitsvalgte som kan inngå avtale om innleie etter § 14-12 andre ledd.

Flertallet ber derfor regjeringen om å gjøre nødvendige avklaringer og presiseringer i dialog med partene, slik at praktiseringen av og veiledningen til loven er i tråd med lovgivers intensjon.»

Flertallet viser videre til at komiteens flertall, alle utenom medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, i samme innstilling ba «regjeringen i samarbeid med partene i arbeidslivet vurdere behovet for en bred gjennomgang av arbeidsmiljølovens bruk av begrepene 'tillitsvalgt' og 'tariffavtale'».

Flertallet viser til at LO og Fellesforbundet er de organisasjonene for arbeidstakere i privat sektor som oftest står overfor omgøelser. De mener fortsatt at det er et klart behov for en bred gjennomgang av arbeidsmiljølovens bruk av «tariffavtale» og «tillitsvalgt».

Flertallet understreker at arbeidsmiljøloven er en vernelov – og loven skal sikre alle arbeidstakere et fullt forsvarlig arbeidsmiljø og regulere forholdene i hele det norske arbeidslivet. Samtidig er det på flere områder gitt adgang til unntak ved tariffavtaler. Begrunnelsen er at likeverdige tariffparter kan sikre arbeidstakers vern på en like god måte. Da blir det meningsløst dersom det ikke finnes noen reelle krav til hva som er en tariffavtale etter loven.

Flertallet viser videre til at det er gjennomført endringer i arbeidsmiljøloven § 14-12 første ledd som innebærer at det ikke lenger er adgang til innleie til arbeid av «midlertidig karakter» (§ 14-9 andre ledd bokstav a), og med hjemmel i § 14-12 femte ledd innført et forbud mot innleie til bygningsarbeid på byggeplasser i Oslo, Viken og tidligere Vestfold. Disse endringene ble gjort gjeldende fra 1. april 2023.

I tillegg ble det ved Stortingets behandling av Innst. 108 L (2022–2023), jf. Prop. 131 L (2021–2022) Endringer i arbeidsmiljøloven m.m. (inn- og utleie fra bemanningsforetak), innført regler som styrker innleide arbeidstakers rett til fast ansettelse i innleievirksomheten, jf. arbeidsmiljøloven § 14-12 fjerde ledd. Grensen mellom henholdsvis entreprise og innleie ble tydeliggjort, jf. arbeidsmiljøloven § 14-12 femte ledd. Den 1. januar 2024 ble det også innført en egen godkjenningsordning for bemanningsforetak, som tydeliggjør at bemanningsforetaket må være godkjent før de kan drive lovlig virksomhet i Norge.

Flertallet vil for øvrig understreke at arbeidsmiljøloven gir bemanningsforetak adgang til å ansette personer i midlertidige stillinger. Bakgrunnen for dette er at bemanningsforetak, på samme måte som produksjonsvirksomheter, kan ansette midlertidig etter § 14-9 andre ledd dersom vilkårene er oppfylt.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet mener at forslagene innebærer en kraftig innstramming i arbeidslivets fleksibilitet og adgangen til å benytte innleie som et nødvendig virkemiddel for å sikre arbeidskraft ved midlertidige behov. Disse medlemmer viser til at de siste årene er gjennomført betydelige innstramminger i innleieregelverket, og at disse endringene allerede har hatt negative konsekvenser for blant annet byggenæringen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til regjeringens ambisjoner i Hurdalsplattformen om å styrke arbeidstakers rettigheter i et arbeidsliv i endring. Disse medlemmer vil fremhe-

ve høy organisasjonsgrad og sterke fagorganisasjoner på både arbeidstaker- og arbeidsgiversiden som kjerne i den norske arbeidslivsmodellen. Den norske arbeidslivsmodellen har gitt oss et arbeidsliv med høy produktivitet og et samfunn med høy tillit og stor omstillingsevne.

Disse medlemmer viser videre til regjeringens handlingsplan mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet, som ble lagt frem 1. oktober 2022. Disse medlemmer merker seg statsminister Støres uttalelser på LO-kongressen 7. mai 2025 om at regjeringen vil komme med en ny handlingsplan mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til statsrådets vurdering av forslagene. Statsråden skriver at hennes vurdering er at det ikke er hensiktsmessig med ytterligere innstramminger i innleieregelverket nå. Statsråden ser heller ikke behovet for en gjennomgang eller endring av arbeidsmiljølovens bruk av begrepene «tillitsvalgt» og «tariffavtale» på nåværende tidspunkt. Videre skriver statsråden at departementet, etter Fougnerutvalgets innstilling, utredet behovet for å lovfeste en generell omgåelsesnorm slik et flertall i Fougnerutvalget foreslo, men at utredningen viste at domstolene i all hovedsak er i stand til å slå ned på omgåelser uten en slik norm, og at hovedutfordringen ligger i manglende etterlevelse av dagens regler og at få saker bringes inn for domstolene.

Disse medlemmer registrerer at det har kommet flere høringsinnspill til forslagene.

Disse medlemmer viser til høringsvarene fra Fellesforbundet og LO. Disse organisasjonene representerer medlemmer som jobber innen bransjer med mye innleie, de har tillitsvalgte som opplever utfordringer med dagens definisjoner av «tariffavtale» og «tillitsvalgt», og de forbereder og tar svært mange saker til retten for brudd på arbeidsmiljølovens bestemmelser. Begge organisasjonene mener at forskriftsadgangen til å forby innleie må tas i bruk i bransjer og områder der det er nødvendig, og viser til at LO-kongressen har vedtatt at de vil arbeide for at bemanningsbransjen i sin nåværende form utvikles, og for at myndighetene tar et selvstendig ansvar for arbeidsmarkedspolitikken, med en styrking av den offentlige arbeidsformidlingen.

Disse medlemmer viser videre til statsrådets vurdering av forslaget om å gjennomgå og presisere begrepene «tariffavtale» og «tillitsvalgt» i lov- og avtaleverk.

Statsråden skriver at hun i januar 2024 gjennomførte et møte med partene, hvor blant annet behovet for en bred gjennomgang av arbeidsmiljølovens bruk av begrepene «tillitsvalgt» og «tariffavtale» ble diskutert. Ifølge statsråden var partenes tilbakemelding at omgåelse av fagforeningstillitsvalgte er lite utbredt, samt at tariffavtalene i de fleste tilfeller begrenser adgangen til å inn-

gå avtale med andre representanter, og at hun derfor ikke ser behov, på nåværende tidspunkt, for en gjennomgang eller endring av arbeidsmiljølovens bruk av begrepene «tillitsvalgt» og «tariffavtale». Men både LO og Fellesforbundet sier i sine høringsvar at det er behov for en slik gjennomgang og presisering, og sier mer eller mindre det samme i høringsvarene. LO skriver at de:

«ønsker dessuten en helhetlig gjennomgang av arbeidsmiljølovens bruk av begrepene 'tariffavtale' og 'tillitsvalgt'. Det nåværende kravet til hva som er å regne som en tariffbundet bedrift i arbeidsmiljølovens forstand, og den vide adgangen til gjennomsnittsberegning av arbeidstid, undergraver det organiserte arbeidslivet og setter normalarbeidsdagen under press. Begrepet 'tariffavtale' bør etter vårt syn henvises til tariffavtale med fagforening med innstillingsrett, og begrepet 'tillitsvalgt' være forbeholdt tillitsvalgte med reelle rettigheter etter hovedavtaler.»

Når det gjelder en egen omgåelsesregel, viser disse medlemmer til at LO og Fellesforbundet også støtter dette forslaget. De skriver at:

«Det er nærmest et mønster at når arbeidsmiljøloven strammes inn, så dukker det opp kreative metoder for å omgå lovbestemmelsene. Fellesforbundet mener derfor at det bør lovfestes en egen omgåelsesregel i arbeidsmiljøloven, slik Fougnerutvalget foreslo. En omgåelsesregel vil sikre at praksiser som strider mot lovens formål, fanges opp i større grad enn i dag.»

Disse medlemmer viser til et oppslag i Frifagbevegelse 13. mai 2025, der fire fagforeningsledere i Fellesforbundet krever et forbud mot innleie på byggeplasser i Bergen, Trondheim, Stavanger og Sandnes. De sier at innleieforbudet i byggebransjen bør gjelde i hele landet, ikke bare Oslo-området, fordi de mener at alle i byggebransjen i hele Norge bør få muligheten til fast ansettelse og skikkelige kontrakter.

Ørjan Antonsen, leder i Byggfag Trondheim, sier til Frifagbevegelse at fagforeningene i byggebransjen har mistet tålmodigheten med bemanningsbransjen:

«Vi har holdt på med innstramminger i årevis. Men vi ser at det bare ikke funker bra nok, og at det hele tiden er omgåelser. Det funker rett og slett ikke med det regelverket vi har nå, og et nasjonalt forbud er siste løsning.»

Disse medlemmer viser videre til den store Landskonferansen for byggfag som samler delegater fra alle avdelinger i Fellesforbundet som organiserer bygningsarbeidere. De vedtok følgende i fjor høst:

«det må innføres et forbud mot innleie fra bemanningsbyråer til byggebransjen i hele landet, tilsvarende det som er innført i Oslofjordområdet. I tillegg må det jobbes politisk for å fjerne smutthullene i regelverket.»

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om forbud mot innleie av arbeidskraft fra virksomheter som ikke er produksjonsbedrifter.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag som sikrer at myndighetene tar et selvstendig ansvar for arbeidsmarkedspolitikken, med en styrking av den offentlige arbeidsformidlingen.»

«Stortinget ber regjeringen som et strakstiltak fremme forslag om et forbud mot innleie av arbeidskraft fra virksomheter som ikke er produksjonsbedrifter, på byggeplasser i Stavanger, Sandnes, Trondheim og Bergen.»

«Stortinget ber regjeringen foreta en grundig og helhetlig gjennomgang av arbeidsmiljølovens bruk av begrepene 'tariffavtale' og 'tillitsvalgt'. I arbeidsmiljøloven og i annet relevant regelverk skal 'tariffavtale' gjennomgående henvise til tariffavtale med fagforening med innstillingsrett, og 'tillitsvalgt' skal henvise til tillitsvalgte med reelle rettigheter etter hovedavtaler, i tråd med LOs krav. Regjeringen bes komme tilbake til Stortinget med nødvendige forslag som sikrer dette.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en egen omgåselsesregel i arbeidsmiljøloven, slik Fougnerutvalget foreslo, slik at praksiser som strider mot lovens formål, fanges opp i større grad enn i dag.»

Representantforslagets forslag 1

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at et generelt forbud mot innleie vil kunne ramme små og mellomstore virksomheter særlig hardt og svekke deres evne til å håndtere svingninger i oppdragsmengde og bemanningsbehov. Fleksibilitet i arbeidsmarkedet er en forutsetning for høy sysselsetting og effektiv ressursutnyttelse.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet ønsker et organisert og trygt arbeidsliv som bygger på hele, faste og direkte stillinger. Regjeringen har gjennom stortingsperioden tatt initiativ til og gjennomført flere innstramminger i adgangen til å leie inn arbeidskraft fra bemanningsforetak. Disse medlemmer viser her til statsrådets svarbrev, som fremhever viktigheten av å følge utviklingen videre, også i en periode der aktiviteten i byggebransjen er på et mer normalt nivå:

«Etter min vurdering er det ikke hensiktsmessig med ytterligere innstramminger i innleieregelverket nå. Gjeldende regelverk bør få virke over tid og evalueringen av innstramminger bør avvendes før man eventuelt gjør ytterligere endringer.»

Komiteens medlem fra Senterpartiet går imot forslag 1 i representantforslaget.

Representantforslagets forslag 2

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet merker seg at både forslagsstillerne og statsråden viser til følgeevaluering av virkningene Arbeids- og inkluderingsdepartementet ga i oppdrag til Fafo og Samfunnsøkonomisk analyse og første delrapport (Fafo-notat 2024:22). Disse medlemmer ønsker her å fremheve viktigheten av å gjøre endringer basert på kunnskap. Fafo uttaler selv at det er behov for å følge utviklingen videre, og helst at dette skjer i en periode der aktiviteten har tatt seg opp igjen og er på et mer normalt nivå.

Komiteens medlem fra Senterpartiet går imot forslag 2 i representantforslaget.

Representantforslagets forslag 3

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, mener den norske arbeidslivsmodellen gir Norge et unikt konkurransefortrinn. Den norske arbeidslivsmodellen kjennetegnes ved stor grad av tillit samt en høyere organisasjonsgrad både blant arbeidsgivere og arbeidstakere enn mange andre sammenlignbare land. Det organiserte arbeidslivet utgjør førstelinjeforsvaret mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet.

Flertallet merker seg at det er et sterkt engasjement, spesielt fra arbeidstakersiden, rundt bruken av begrepene «tillitsvalgt» og «tariffavtale» i arbeidsmiljøloven. Samtidig vil flertallet presisere at dette er begreper som også brukes i partenes egne avtaler, og at det vil være uheldig om Stortinget går inn for å ensidig endre begreper som historisk er definert gjennom partenes avtalestruktur. Flertallet mener likevel det vil være formålstjenlig med en gjennomgang for å få bedre klarhet i begrepenes bruk i arbeidsmiljøloven.

Flertallet fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i tett dialog med partene i arbeidslivet vurdere behovet for en gjennomgang av arbeidsmiljølovens bruk av begrepene 'tillitsvalgt' og 'tariffavtale'. Målet med gjennomgangen skal være å få en oversikt over bruken av og intensjonen med disse begrepene i arbeidsmiljøloven og senere vurdere eventuelle endringer. Siden både 'tillitsvalgt' og 'tariffavtale' er begreper som også brukes i partenes eget avtaleverk, er det nødvendig at gjennomgangen gjøres i dialog med og involverer partene i arbeidslivet.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at når det gjelder forslag om å endre definisjonene av «tariffavtale» og «tillitsvalgt» slik at disse knyttes eksklusivt til fagforeninger med innstillingsrett, mener disse medlemmer at dette vil innebære en urimelig begrensning av retten til

fritt å organisere seg. Forslaget vil favorisere enkelte arbeidstakerorganisasjoner fremfor andre og redusere muligheten for arbeidsgivere til å inngå avtaler med mindre eller uavhengige organisasjoner.

Komiteens medlem fra Senterpartiet går imot forslag 3 i representantforslaget.

Representantforslagets forslag 4

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser videre til at innføring av en omgåelsesregel i arbeidsmiljøloven, slik som foreslått, vil skape stor rettsusikkerhet i arbeidslivet. Der- som lovlige avtaler kan settes til side basert på en skjønnsmessig vurdering av lovens formål, vil det undergrave forutsigbarheten i avtaleforholdene og føre til utrygghet for både arbeidsgivere og arbeidstakere.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet er i likhet med statsråden opptatt av at arbeidsmiljøloven ikke omgås eller misbrukes. Disse medlemmer vil i den forbindelse vise til at regjeringen nylig har foreslått en rekke endringer i arbeidsmiljøloven som skal gjøre det lettere å avdekke og følge opp virksomheter som bevisst omgår regelverket. Disse medlemmer viser videre til statsrådets svarbrev, der statsråden blant annet skriver:

«Siden 2022 har regjeringen styrket Arbeidstilsynet med 90 millioner kroner, og i 2022 kom handlingsplanen mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet med flere omfattende tiltak. For å styrke etterlevelsen og bidra til at flere brudd på innleiereglerne bringes inn for domstolene, har vi også innført kollektiv søksmålsrett for fagforeninger på innleieområdet.

I kjølvannet av Fougnerutvalgets innstilling, utredet departementet behovet for å lovfeste en generell omgåelsesnorm. Utredningen viste at domstolene i all hovedsak er i stand til å slå ned omgåelser uten en slik norm, gjennom utvidende, innskrenkende eller analogisk tolkning. Utfordringen ligger følgelig ikke i at lovgivningen ikke rammer omgåelse, men i manglende etterlevelse av dagens regler og at få saker bringes inn for domstolene.»

Komiteens medlem fra Senterpartiet støtter forslag 4 i representantforslaget.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om forbud mot innleie av arbeidskraft fra virksomheter som ikke er produksjonsbedrifter.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen fremme forslag som sikrer at myndighetene tar et selvstendig ansvar for arbeidsmarkedspolitikken, med en styrking av den offentlige arbeidsformidlingen.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen som et strakstiltak fremme forslag om et forbud mot innleie av arbeidskraft fra virksomheter som ikke er produksjonsbedrifter, på byggeplasser i Stavanger, Sandnes, Trondheim og Bergen.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen foreta en grundig og helhetlig gjennomgang av arbeidsmiljølovens bruk av begrepene «tariffavtale» og «tillitsvalgt». I arbeidsmiljøloven og i annet relevant regelverk skal «tariffavtale» gjennomgående henvise til tariffavtale med fagforening med innstillingsrett, og «tillitsvalgt» skal henvise til tillitsvalgte med reelle rettigheter etter hovedavtaler, i tråd med LOs krav. Regjeringen bes komme tilbake til Stortinget med nødvendige forslag som sikrer dette.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en egen omgåelsesregel i arbeidsmiljøloven, slik Fougnerutvalget foreslo, slik at praksiser som strider mot lovens formål, fanges opp i større grad enn i dag.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget ber regjeringen i tett dialog med partene i arbeidslivet vurdere behovet for en gjennomgang av arbeidsmiljølovens bruk av begrepene «tillitsvalgt» og «tariffavtale». Målet med gjennomgangen skal være å få en oversikt over bruken av og intensjonen med disse begrepene i arbeidsmiljøloven og senere vurdere eventuelle endringer. Siden både «tillitsvalgt» og «tariffavtale» er begreper som også brukes i partenes eget avtaleverk, er det nødvendig at gjennomgangen gjøres i dialog med og involverer partene i arbeidslivet.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 26. mai 2025

Freddy André Øvstegård

leder

Stian Bakken

ordfører

Statsråden

Arbeids- og sosialkomiteen i Stortinget
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
25/1535-

Dato
24. april 2025

**Svar på representantforslag 174 S (2024-2025) fra
stortingsrepresentantene Mimir Kristjánsson, Marie Sneve Martinussen,
Sofie Marhaug og Hege Bae Nyholt om å forby innleie**

Jeg viser til brev fra komiteen av 11. april der det bes om en vurdering av
Representantforslag 174 S (2024-2025) om å forby innleie.

Regjeringen ønsker et organisert og trygt arbeidsliv der hele, faste og direkte stillinger er den klare hovedregelen. Et slikt arbeidsliv gagnar både arbeidstakerne, virksomhetene og samfunnet for øvrig.

Med formål å sikre faste stillinger, som bygger opp om topartsforholdet mellom arbeidsgiver og arbeidstaker, har regjeringen tatt initiativ til en rekke innstramninger i adgangen til å leie inn fra bemanningsforetak de senere år. Blant annet er det gjennomført endringer i arbeidsmiljøloven som innebærer at det ikke lenger er adgang til innleie til arbeid av «midlertidig karakter», og innført et forbud mot innleie til bygningsarbeid på byggeplasser i Oslo, Viken og tidligere Vestfold. I tillegg er det innført regler som styrker innleide arbeidstakers rett til fast ansettelse i innleievirksomheten, og grensen mellom hhv. entreprise og innleie har blitt tydeliggjort. Den 1. januar 2024 ble det også innført en egen godkjenningsordning for bemanningsforetak.

For å undersøke om regelendringene virker etter sin hensikt, har Arbeids- og inkluderingsdepartementet gitt Fafo og Samfunnsøkonomisk analyse i oppdrag å foreta en følgeevaluering av virkningene. Prosjektet vil pågå til og med november 2026. Første delrapportering (Fafo-notat 2024:22) foreligger, og viser blant annet at bruken av innleid arbeidskraft har gått ned i en rekke bransjer. Innen bygg i Oslo-området har nedgangen naturlig nok vært størst, men også utenfor dette området har det vært en reduksjon i innleie i

bygg og anlegg. Videre fremgår det av rapporten at mange som tidligere var utleid nå har fått jobb i produksjonsbedriftene, og at disse i hovedsak går over til faste og hele stillinger. I rapporten gis det imidlertid uttrykk for at det er vanskelig å si hvor mye av innleiedgangen som skyldes regelendringene og hva som skyldes konjunkturedgangen og andre endringer. Fafo peker på at det i perioden har vært et aktivitetsfall i deler av byggebransjen som sannsynligvis ville ha ført til redusert innleie også uten regelendringene. De understreker derfor at det er behov for å følge utviklingen videre, gjerne i en periode der aktiviteten tar seg opp igjen.

Etter min vurdering er det ikke hensiktsmessig med ytterligere innstramminger i innleieregelverket nå. Gjeldende regelverk bør få virke over tid og evalueringen av innstramningene bør avvantes før man eventuelt gjør ytterligere endringer.

Avtaleadgangen i arbeidsmiljøloven § 14-12 andre ledd gir en viss adgang for partene i tariffbundne virksomheter til selv å avklare om innleie er et egnet virkemiddel på arbeidsplassen, samtidig som de må forholde seg til de nærmere vilkårene i loven og eventuelle andre forpliktelser på området. Regelen sikrer at de som blir berørt får innflytelse på beslutninger om innleie, og kan også stimulere til økt fagorganisering og tariffavtaledekning.

I januar 2024 gjennomførte jeg et møte med partene for å diskutere praktiseringen av bestemmelsen og samspillet mellom lovens bestemmelser og tariffavtalene. I dette møtet ble også behovet for en bred gjennomgang av arbeidsmiljølovens bruk av begrepene «tillitsvalgt» og «tariffavtale» diskutert. Partenes tilbakemelding var at omgåelse av fagforeningstillitsvalgte er lite utbredt, samt at tariffavtalene i de fleste tilfeller begrenser adgangen til å inngå avtale med andre representanter. På denne bakgrunn ble det inntatt en presisering i Veilederen for innleie av arbeidskraft som bidrar til å tydeliggjøre at tariffavtalen kan sette begrensninger for adgangen til å inngå avtale med andre enn fagforeningstillitsvalgte som ble sendt til partene for tilbakemelding.

Jeg ser på nåværene tidspunkt ikke behov for en gjennomgang eller endring av arbeidsmiljølovens bruk av begrepene «tillitsvalgt» og «tariffavtale». Arbeidsmiljøloven er en generell vernelov. Forslaget om å innsnevre tillitsvalgsbegrepet til kun å omfatte tillitsvalgte som er valgt av og blant de organiserte, vil slå uheldig ut i virksomheter uten eller med få organiserte. Det sentrale med involvering av tillitsvalgte er og bør være at de som berøres av det aktuelle spørsmålet er representert. Når det gjelder begrepet «tariffavtale» er det definert i arbeidstvistloven § 1 bokstav e, og nærmere presisert gjennom rettspraksis fra Arbeidsretten.

Jeg er opptatt av at arbeidsmiljøloven ikke omgås eller misbrukes. Regjeringen har nylig foreslått en rekke endringer i arbeidsmiljøloven som skal gjøre det lettere å avdekke og følge opp virksomheter som bevisst omgår regelverket. Målet er å gi Arbeidstilsynet bedre tilgang på informasjon, gjøre det enklere å gjennomføre tilsyn og gi mer effektive sanksjonsmuligheter. Disse lovforslagene må ses i sammenheng med regjeringens samlede

tiltak mot arbeidslivskriminalitet og sosial dumping. Siden 2022 har regjeringen styrket Arbeidstilsynet med 90 millioner kroner, og i 2022 kom handlingsplanen mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet med flere omfattende tiltak. For å styrke etterlevelsen og bidra til at flere brudd på innleiereglene bringes inn for domstolene, har vi også innført kollektiv søksmålsrett for fagforeninger på innleieområdet.

I kjølvannet av Fougnerutvalgets innstilling, utredet departementet behovet for å lovfeste en generell omgåelsesnorm. Utredningen viste at domstolene i all hovedsak er i stand til å slå ned omgåelser uten en slik norm, gjennom utvidende, innskrenkende eller analogisk tolkning. Utfordringen ligger følgelig ikke i at lovgivningen ikke rammer omgåelse, men i manglende etterlevelse av dagens regler og at få saker bringes inn for domstolene.

Med hilsen

Tonje Brenna

